

**Plan Rozwoju Lokalnego
Miasta i Gminy Stęszew
w latach 2004 – 2006**

czerwiec 2004

SPIIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
II. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU	5
III. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA W MIEŚCIE I GMINIE STĘSZEW	6
Położenie i powierzchnia	6
Ludność	7
Sieć osadnicza	9
Środowisko przyrodnicze	11
Obiekty dziedzictwa kulturowego	16
Infrastruktura techniczna	17
Gospodarka	22
Sytuacja społeczna	26
Finanse gminy	30
IV. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W MIEŚCIE I GMINIE STĘSZEW	32
Analiza SWOT - miasto i gmina Stęszew	33
Główne problemy	41
V. PLANOWANE ZADANIA INWESTYCyjne	43
Lista zadań inwestycyjnych według hierarchii ważności	43
Zadanie inwestycyjne nr 1 Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stęszew	45
Zadanie inwestycyjne nr 2 Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w Antoninie oraz remont sieci wodociągowej na terenie gminy Stęszew	47
Zadanie inwestycyjne nr 3 Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Modrze	49
Zadanie inwestycyjne nr 4 Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Witobel	51
Zadanie inwestycyjne nr 5 Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dębno i w części miejscowości Dębienko	53
Zadanie inwestycyjne nr 6 Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Strykowie	55
Zadanie inwestycyjne nr 7 Przebudowa drogi gminnej Wielkawień - Mirosławki w miejscowości Wielkawień	57
Zadanie inwestycyjne nr 8 Budowa drogi gminnej Modrze – Stęszew w miejscowości Twardowo	59
Zadanie inwestycyjne nr 9 Uporządkowanie gospodarki ściekowej w innych miejscowościach gminy	61
Zadanie inwestycyjne nr 10 Remonty i modernizacje dróg gminnych	62

VI. POWIĄZANIE PLANU ROZWOJU LOKALNEGO ZE STRATEGIĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY STĘSZEW	63
Wizja zrównoważonego rozwoju gminy	63
Zgodność planu z celami Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Stęszew	65
VII. ZGODNOŚĆ PLANU Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	67
VIII. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	68
IX. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2006	70
X. SYSTEM WDRAŻANIA	72
XI. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	73
Wykorzystane dokumenty	75

I. WSTĘP

Od 2000 roku Urząd Miejski Gminy Stęszew realizuje „Strategię zrównoważonego rozwoju Miasta i Gminy Stęszew”, obejmującą perspektywę czasową do 2015 roku.

Strategia ta została opracowana metodą partnerską z bardzo licznym udziałem liderów gospodarczych i społecznych: radnych, sołtysów, nauczycieli, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji społecznych. Główne problemy i cele strategiczne zostały określone przez grupę 76 reprezentantów społeczności Gminy.

Strategia została przyjęta do realizacji przez Radę Miejską Gminy Stęszew na sesji w dniu 1 czerwca 2000 r. i jest nadal dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju tego terenu.

Celem nadrzędnym dla wszelkich działań prorozwojowych w gminie Stęszew jest „wysoka jakość życia mieszkańców gminy”. Cel ten realizowany jest przez 5 celów strategicznych, a mianowicie:

1. Rozwój sektora rolno – spożywczego w gminie.
2. Sprawny system edukacji społeczeństwa.
3. Gospodarka wodno – ściekowa bezpieczna dla środowiska.
4. Bezpieczny ruch kołowy i sprawna komunikacja.
5. Stęszew gminą otwartą i dobrze promowaną.

Przestawiany w tym opracowaniu Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Stęszew w latach 2004 – 2006 z perspektywą do 2013 roku zwany dalej Planem jest dokumentem zgodnym z wyżej wymienioną Strategią i obejmuje przedsięwzięcia służące realizacji celów strategicznych Gminy. Jest to dokument uwzględniający zasady pomocy finansowej ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004 – 2006, priorytet nr 3 „Rozwój lokalny”, działanie 3.1 „Infrastruktura lokalna”.

Struktura treści Planu jest zgodna z zaleceniami Uzupełnienia do Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Lokalnego (załącznik nr 8 „Przykładowa struktura planu rozwoju lokalnego”).

Dane charakteryzujące Gminę opracowano głównie na podstawie danych statystycznych publikowanych przez Urząd Statystyczny w Poznaniu i danych gromadzonych przez Urząd Miejski Gminy Stęszew.

Źródłem informacji przedstawionych w części charakteryzującej główne problemy i wizję gminy jest dokument „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Stęszew”.

Zadania inwestycyjne Planu opracowano na podstawie wyżej wymienionej Strategii w konsultacji z przedstawicielami liderów społecznych gminy: radnymi, sołtysami oraz pracownikami Urzędu Miejskiego Gminy Stęszew.

Niniejszy Plan należy traktować jako dokument otwarty, który będzie wymagał uszczegółowienia i doprecyzowania. Dziś nie jest możliwe szczegółowe określenie priorytetów na lata 2007 – 2013.

II. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU

Plan obejmuje teren gminy miejsko – wiejskiej Stęszew w powiecie poznańskim i województwie wielkopolskim.

Zadania ukierunkowane są na potrzeby rozwoju miasta Stęszew, liczącego 13 559 osób, zaliczającego się do grupy małych miast (do 25 tys. mieszkańców) i obszarów wiejskich gminy Stęszew.

Plan opracowany jest na lata 2004 – 2006 z perspektywą na lata 2007 – 2013, jest to kolejny okres planowania finansowego w Unii Europejskiej.

III. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA W MIEŚCIE I GMINIE STĘSZEW

Położenie i powierzchnia.

Miasto i gmina Stęszew jest podstawową terytorialną jednostką administracyjną wchodzącą w skład powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego.

Miasto Stęszew jest położone w centralnej części województwa wielkopolskiego w odległości 25 km od Poznania w kierunku południowo – zachodnim. Leży przy rozwidleniu ważnych szlaków komunikacyjnych: drogi krajowej nr 5 Poznań – Wrocław i drogi krajowej nr 32 Poznań – Zielona Góra. Gmina sąsiaduje z następującymi gminami: Czempin, Mosina, Komorniki, Dopiewo, Buk, Granowo i Kamieniec.

Gmina Stęszew ma powierzchnię 17 522 ha (175,2 km²), a miasto Stęszew 563 ha (5,6 km²). Powierzchnia ogólna gminy stanowi 0,59 % powierzchni województwa wielkopolskiego. Pod względem wielkości powierzchni gmina należy do grupy gmin średniej wielkości. Większość obszaru gminy, tj. 12 430 ha (70,94 % ogólnej powierzchni gminy) zajmują użytki rolne, co wskazuje na rolniczy charakter gminy. Użytkowanie gruntów ilustrują dane w tabeli nr 1.

Tabela nr 1

Użytkowanie gruntów w gminie Stęszew.

Wyszczególnienie	Obszar w ha	Udział w %
Powierzchnia ogółem	17 522	100,00
Użytki rolne	12 430	70,94
Lasy, grunty leśne, grunty zadrzewione	2 992	17,08
Wody (stojące, płynące, rowy)	824	4,70
Drogi	512	2,92
Pozostałe grunty	764	4,36

Zródło: US Poznań

Ludność

Ludność zamieszkała na terenie miasta i gminy Stęszew liczy 13 599 osób, tym 6 863 kobiety (50,46 %). W mieście Stęszew mieszka 5 176 osób, w tym 2 668 kobiet (51,93 %). Ludność miejska stanowi 38,06 % ogółu ludności gminy. W okresie ostatnich lat następuje powolny wzrost ludności. Stan ludności w ostatnich latach kształtował się następująco: 1995 r. – 12 881 osób, 1997 r. – 13 034 osób, 1998 r. – 13 143 osoby, 2001 r. – 13 401, 2002 r. – 13 559 osób. Szczegółowy stan ludności w gminie Stęszew prezentuje tabela nr 2.

Tabela nr 2

Ludność w gminie Stęszew w latach 1995 - 2002

Rok	Miasto i gmina			Miasto			Tereny wiejskie Miasto		
	RAZEM	kobiet	mężczyzn	RAZEM	kobiet	mężczyzn	RAZEM	kobiet	mężczyzn
1995	12 881	6527	6354	4727	2430	2297	8154	4097	4057
1996	12 918	6554	6364	4717	2432	2285	8201	4122	4079
1997	13 034	6608	6426	4796	2475	2321	8238	4133	4105
1998	13 143	6672	6471	4826	2497	2329	8317	4175	4142
1999	13 237	6724	6513	4868	2530	2338	8369	4194	4175
2000	13 311	6755	6556	4893	2540	2353	8418	4215	4203
2001	13 401	6804	6597	4953	2570	2383	8448	4234	4214
2002	13 559	6863	6696	5176	2668	2508	8383	4195	4188

Źródło: Bank Danych Regionalnych, US Warszawa.

W ostatnich dziesięciu latach wskaźnik przyrostu naturalnego miał wartość dodatnią, z wyjątkiem roku 2002 (-0,07 osób na 1000 ludności).

Gęstość zaludnienia w gminie wyrażona we wskaźniku: liczba ludności na 1 km² powierzchni wynosi 78 osób, co wskazuje na wiejski charakter gminy. W województwie wielkopolskim wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi: 112,5 osób / 1 km². Ludność zamieszkała w gminie od urodzenia stanowi 59,1 % ogółu ludności gminy.

Szczegółowe dane charakteryzujące ludność miasta i gminy Stęszew w 2002 roku przedstawia tabela nr 3.

Ludność miasta i gminy Stęszew w 2002 r.

Wyszczególnienie	Miasto i gmina		Miasto	
	osób	%	osób	%
Ludność ogółem	13 559	100	5 176	100
Kobiety	6 863	50,62	2 668	51,55
Mężczyźni	6 696	49,38	2 508	48,45
Kobiety na 100 mężczyzn	102	-	106	-
Ludność w wieku:				
przedprodukcyjnym	3 422	25,24	1 207	23,32
produkcyjnym	8 323	61,38	3 324	64,22
poprodukcyjnym	1 814	13,38	645	12,46
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	62,9	-	55,7	-
Urodzenia żywe	10,32	-	10,63	-
Zgony	10,39	-	9,08	-
Przyrost naturalny	-0,07	-	1,55	-

Źródło: „Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina miejsko - wiejska Stęszew”, US Poznań 2003.

Sieć osadnicza

Gminę cechuje korzystne ukształtowanie przestrzenne. Ze Stęszewa do najdalej położonej miejscowości w gminie jest 15 km.

Sieć osadniczą tworzą miasto Stęszew i 36 miejscowości wiejskich. Miasto Stęszew jest głównym ośrodkiem gospodarczym, kulturalnym i oświatowym gminy.

Miejscowości według liczby mieszkańców można podzielić na następujące cztery grupy:

- I. **wsie duże** powyżej 500 mieszkańców: Modrze, Strykowo, Trzebaw, Witobel,
- II. **wsie średnie** 300 – 500 mieszkańców: Będlewo, Dębienko, Dębno, Jezioraki, Kraplewo, Sapowice, Skrzynki, Wronczyn, Zamysłowo,
- III. **wsie małe** 150 – 300 mieszkańców: Łódź,
- IV. **wsie bardzo małe** < 150 mieszkańców: Antonin, Będlewo – Leśniczówka, Drogosławiec, Drożdżyce, Górka, Łódź – Leśniczówka, Mirosławki, Modrze – Smętówko, Modrze – Leśniczówka, Modrze – Żydowo, Piekary, Rybojedzko, Słupia, Srocko Małe, Srocko Małe PGR, Strykówko, Tomice, Tomiczki, Twardowo, Wielkawieś, Zaparcin.

Wykaz miejscowości w gminie przedstawia tabela nr 4.

Sieć osadnicza w gminie Stęszew w 2004 r.

Miejscowość	Mieszkańcy				Gospodarstwa domowe	
	Zamieszkania stałe	Zamieszkania tymczasowe	RAZEM	%	Liczba	%
Antonin	7	0	7	0,05	1	0,03
Będlewo	396	1	397	2,88	113	3,18
Będlewo – Leśniczówka	5	0	5	0,04	1	0,03
Dębienko	455	3	458	3,33	149	4,20
Dębno	447	1	448	3,25	124	3,49
Drogosławiec	3	0	3	0,02	1	0,03
Drożdżyce	143	3	146	1,06	36	1,01
Górka	16	1	17	0,12	6	0,17
Jeziorki	486	8	494	3,59	157	4,43
Kraplewo	355	1	356	2,59	71	2,00
Łódź	198	2	200	1,45	52	1,47
Łódź – Leśniczówka	3	2	5	0,04	2	0,06
Mirosławki	122	0	122	0,89	25	0,70
Modrze	719	5	724	5,26	190	5,36
Modrze – Smętówko	26	0	26	0,19	5	0,14
Modrze – Leśniczówka	2	0	2	0,01	1	0,03
Modrze – Żydowo	11	0	11	0,08	1	0,03
Piekary	114	0	114	0,83	38	1,07
Rybojedzko	69	0	69	0,50	19	0,54
Sapowice	426	8	434	3,15	116	3,27
Skrzynki	445	0	445	3,23	103	2,90
Słupia	139	0	139	1,01	44	1,24
Srocko Małe	71	0	71	0,52	15	0,42
Srocko Małe PGR	58	2	60	0,44	15	0,42
Stęszew	5183	65	5248	38,12	1372	38,67
Strykowo	1296	19	1315	9,55	331	9,33
Strykówko	21	0	21	0,15	4	0,11
Tomice	86	0	86	0,62	19	0,54
Tomiczki	125	1	126	0,92	28	0,79
Trzebaw	635	7	642	4,66	133	3,75
Twardowo	61	0	61	0,44	11	0,31
Witobel	581	5	586	4,26	149	4,20
Wielkawieś	113	0	113	0,82	29	0,82
Wronczyn	388	5	393	2,85	88	2,48
Zamysłowo	343	2	345	2,51	79	2,23
Zaparcin	79	0	79	0,57	20	0,56
RAZEM	13627	141	13768	100,00	3548	100,00

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego Gminy Stęszew – stan na 26.05.2004 r.

Środowisko przyrodnicze

Na terenie Pojezierza Poznańskiego, w obrębie którego znajduje się stęszewska gmina występuje klimat umiarkowany. Szczególną cechą tego klimatu jest wzajemne oddziaływanie powietrza morskiego i kontynentalnego. Oddziaływanie to powoduje dużą zmienność stanów pogody. Najczęściej napływa tutaj powietrze polarno – morskie pochodzące znad północnego Atlantyku. W lecie jest to powietrze chłodne, przynoszące znaczne zachmurzenie nieba, częste opady atmosferyczne. W zimie powietrze to przynosi ocieplenie i przyczynia się do odwilży. Znacznie rzadziej napływa powietrze polarno – kontynentalne znad Europy Wschodniej i Azji. Cechuje się ono małą wilgotnością i przynosi zmniejszenie zachmurzenia nieba. Powietrze to napływa głównie zimą i wiosną.

Według opracowanej przez R. Gumińskiego regionalizacji rolniczo – klimatycznej gmina Stęszew znajduje się na terenie Dzielnicy Środkowej VIII. Dzielnica ta charakteryzuje się najniższymi w Polsce opadami atmosferycznymi. Średnioroczna suma opadów wynosi tutaj poniżej 550 mm. Długość okresu wegetacyjnego wynosi 200 – 220 dni. Liczba mroźnych dni wynosi 30 – 50, a dni z przymrozkami 110 – 118. Pokrywa śnieżna zalega 38 – 60 dni.

Bonitacja agroklimatu w gminie wyrażona w formie wskaźnika określającego zdolność plonotwórczą klimatu w stosunku do roślin uprawnych wynosi 9,6 w skali do 15 punktów. Oznacza to mało korzystne warunki klimatyczne dla rolnictwa.

Rzeźba powierzchni Pojezierza Poznańskiego jest wynikiem działalności lodowca skandynawskiego. Krajobraz gminy jest lekko falisty, urozmaicony pagórkami moreny czołowej. Krajobraz urozmaicają malownicze ciągi jeziorne. Łącznie na terenie gminy jest 9 jezior: Bochynek (4,0 ha), Dębno (23,2 ha), Góreckie (96,3 ha), Lipno (8,2 ha), Łódzko – Dymaczewskie (124,9 ha), Strykowskie (305,3 ha), Tomickie (39,3 ha), Wielkowiejskie (6,9 ha) i Witobelskie (101,3 ha). Szczególnie ciekawy jest ciąg rynnowo – ozowy Bukowsko – Mosiński z jeziorami: Tomickim, Wielkowiejskim, Witobelskim, Łódzko – Dymaczewskim, które leżą w dolinie rzeki Samica. Na zachód od Stęszeza znajduje się rynna Jeziora Strykowskiego. Natomiast na wschód od miasta ciągnie się rynna Jeziora Rosnowskiego oraz Jeziora Góreckiego.

Przez gminę przepływa rzeka Samica Stęszewska, która jest lewobrzeżnym dopływem Kanału Mosińskiego. Samica uchodzi do tego kanału około 3 km powyżej Mosiny. Źródła rzeki znajdują się w okolicy Ceradza Kościelnego (gm. Duszniki). Całkowita długość rzeki wynosi 37,8 km. W obrębie zlewni leżą jeziora: Niepruszewskie, Tomickie, Łódzko –

Dymaczewskie, Dębno i Rosnowskie. Jakość wód rzeki powinna odpowiadać II klasie czystości.

Wg danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu w rzece występuje ponadnormatywne zanieczyszczenie cieków na całej jej długości. Z biegiem rzeki wzrasta ilość substancji organicznych w wodzie, a poniżej Stęszewa stan wody jeszcze bardziej pogarsza się. Na ujściu do Kanału Mosińskiego jakość wód dyskwalifikują stężenia substancji biogenych i stan sanitarny. Negatywnie na stan czystości wód Samicy Stęszewskiej oddziałują spływy z pól oraz baza rekreacyjna nad jeziorem Łódzko – Dymaczewskim.

Tabela nr 5

Stan czystości rzeki Samicy Stęszewskiej w roku 1998

Lokalizacja punktu pomiarowo – kontrolnego i km biegu rzeki	Stężenia charakterystyczne wybranych grup wskaźników zanieczyszczenia					
	substancje biogenne	substancje organiczne	zasolenie	zawiesiny ogólne	stan sanitarny	sapro- bowość
powyżej jeziora Niepruszewskiego (km 26,0)	non	II	II	I	II	II
Skrzynki (km 19,0)	II	non	non	I	III	III
powyżej Stęszewa (km 11,5)	II	non	II	non	III	II
poniżej Stęszewa (km 8,0)	non	non	II	III	non	III
ujście do kanału Mosińskiego (km 0,7)	non	III	II	I	non	II

Źródło: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w latach 1997 – 1998, t. I.

non – nie odpowiada normom

W latach 1997 – 1998 prowadzono badania stanu czystości wód i podatności na degradację jezior na obszarze obecnego województwa wielkopolskiego. Do badań wybrano jeziora największe oraz jeziora szczególnie ważne ze względu na walory przyrodnicze, gospodarcze i rekreacyjne. Z terenu gminy Stęszew badaniami objęto 4 jeziora: Góreckie, Łódzko – Dymaczewskie, Strykowskie i Witobelskie. Poniżej przedstawiono syntetyczną informację o badaniach tych jezior.

Jezioro Strykowskie (305,3 ha) należy do największych jezior w województwie wielkopolskim. Jezioro zasilane jest przez kilka okresowo suchych cieków oraz przez zrzut wody z przepompowni, do której odprowadzana jest woda z odwodnienia okolicznych obszarów. Jezioro należy do typu rybackiego sandaczowego, przechodzącego w typ linowo – szczupakowy. Zbiornik obciążony jest znaczną rekreacją. Nad jeziorem znajdują się: camping, obozowisko harcerzy, pola biwakowe, ośrodek wczasowo – kolonijny, ponad 500 domków rekreacyjnych i 2 kąpieliska.

Jezioro Strykowskie jest bardzo podatne na degradację, a jednocześnie silnie zanieczyszczane. Badania przeprowadzone w 1998 roku wykazały:

- wysokie stężenie substancji organicznych niepodatnych na rozkład przez mikroorganizmy,
- pozaklasową zawartość azotu całkowitego wiosną i latem,
- pozaklasową wartość wskaźnika przewodności elektrolitycznej właściwej i stężenia potasu ,
- wysoką liczebność fitoplanktonu, dominację sinic latem i silny zakwit sinicowy, duży udział formy *tecta* w populacji *Keratella cochlearis*,
- osady denne o silnym zapachu siarkowodoru,
- stan sanitarny odpowiadający II klasie czystości.

Jezioro Góreckie położone jest na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego. Jest miejscem gromadzenia się gęsi w okresie przelotów. Jezioro Góreckie nie posiada dopływów, z jego zachodniego krańca wypływa czasowo czynny ciek do jeziora Łódzko – Dymaczewskiego. Jest rezerwatem ścisłym i nie prowadzi się na nim gospodarki rybackiej ani wędkowania.

Obciążenie zbiornika rekreacją jest małe. Turyści przebywają nad jeziorem w okresie dnia na wyznaczonych szlakach spacerowych. Jezioro Góreckie posiada naturalne mechanizmy obronne i jest umiarkowanie podatne na degradację. Jednak jest silnie zanieczyszczane. Badania przeprowadzone w 1998 roku wykazały:

- deficyt tlenowy latem na głębokości powyżej 8 m,
- wysokie stężenie substancji organicznych,
- stężenie substancji biogennych na poziomie klasy III i pozaklasowe,
- pozaklasową wartość wskaźnika przewodności elektrolitycznej właściwej i stężenia potasu,
- dość znaczną obecność fitoplanktonu, duży udział sinic w fitoplanktonie wiosennym i letnim,
- obecność mikroorganizmów świadczących o występowaniu siarkowodoru i deficycie tlenowym w warstwach przydennych, osady denne o silnym zapachu siarkowodoru,
- stan sanitarny odpowiadał I klasie czystości.

Jezioro Witobelskie także położone jest na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego (WPN). Na krańcach jeziora znajdują się dwie wsie Witobel i Łódź. Na południowym brzegu znajduje się pojedynczy pas drzew, środkowa część północnego brzegu graniczy z lasami

WPN. Jezioro zasilane jest Samicą Stęszewską. Jezioro Witobelskie jest jeziorem sandaczowym, znajduje się pod zarządem WPN i o jego gospodarce rybackiej decyduje dyrekcja WPN. Zbiornik jest w małym stopniu obciążony rekreacją, tylko w celach wędkowania. Głównym źródłem zanieczyszczenia wód jeziora są wody z pól uprawnych, zanieczyszczenia wód Samicy Stęszewskiej oraz spływy z nie skanalizowanej części miasta Stęszewa. Jezioro Witobelskie jest bardzo podatne na degradację i jednocześnie silnie zanieczyszczone. Badania przeprowadzone w 1998 roku wykazały pozaklasowe wartości wskaźników dotyczących zanieczyszczeń z wyjątkiem tlenu rozpuszczonego w wodzie. W wodzie występuje wysoka liczebność fitoplanktonu, stwierdzono duży udział sinic latem i silny zakwit sinicowy oraz duży udział formy *tecta* w populacji *Keratella cochlearis*. Jezioro Witobelskie zaliczane jest do grupy jezior silnie eutroficznych.

Jezioro Łódzko – Dymaczewskie także leży na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego. Przez to jezioro przepływa rzeka Samica Stęszewska. Jezioro zasilane jest także przez Rów Trzebawski i okresowo suchy rów z terenów rekreacyjnych. Jezioro to jest jeziorem sandaczowym, o użytkowaniu decyduje dyrekcja WPN, która wydaje zezwolenia na wędkowanie. Jezioro jest w dużym stopniu obciążone rekreacją. Nad nim zlokalizowane są dwa ośrodki wypoczynkowe, restauracja, schronisko wędkarskie, dom samotnej matki z dzieckiem, kąpielisko.

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód jeziora są spływy zanieczyszczeń z pól położonych w zlewni bezpośredniej oraz zanieczyszczenia z gospodarstw rolnych i domków letniskowych. Potencjalne źródło zanieczyszczeń mogą stanowić ścieki z nielegalnej zabudowy rekreacyjnej nad wschodnim brzegiem jeziora.

Jezioro jest bardzo podatne na degradację, jest silnie zanieczyszczone. Badania w 1998 roku wykazały: wysokie stężenie substancji organicznych, pozaklasową zawartość azotu mineralnego wiosną i azotu całkowitego wiosną i latem, wysoką liczebność fitoplanktonu, silne zakwity sinicowe, obecność formy *tecta* w populacji *Keratella cochlearis*. Jezioro Łódzko – Dymaczewskie należy do grupy jezior silnie eutroficznych.

**Stan czystości wody oraz podatność na degradację jezior
z terenu gminy Stęszew w latach 1997 – 1998.**

Jezioro	Kategoria czystości wód 1998 r.				Kategoria podatności na degradację
	planowana	A	B	C	
Góreckie	I	I	I	III	II
Łódzko – Dymaczewskie	I	III	I	non	III
Strykowskie	II	II	I	III	III
Witobelskie	I	II	I	non	poza kategorią

Źródło: Maria Pułyk – Wyniki monitoringu jezior w Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w latach 1997 – 1998, biblioteka Monitoringu Środowiska 1999.

Objaśnienia:

- A - jakość wody wg wskaźnika sanitarnego (miano Coli kałowego),
- B - jakość wody ze względu na obecność substancji toksycznych (metale ciężkie, pestycydy, fenole),
- C - wypadkowa jakość wody wg wskaźników fizyczno – chemicznych i biologicznych,
- non - nie odpowiada normom,

Znaczna część obszaru gminy Stęszew znajduje się na terenie jedyne w województwie wielkopolskim parku narodowego – Wielkopolskiego Parku Narodowego. Cała północno – wschodnia część gminy leży w obrębie tego Parku. Jest to obszar 3397,7 ha. W centrum WPN znajduje się jezioro Góreckie. Jest ono położone w rymie otoczonej stromymi zboczami. Posiada dwie wyspy Kopczysko oraz Zamkową. Zachodnia część jeziora wraz z wyspami stanowi ścisły rezerwat przyrody utworzony dla ochrony ptactwa wodnego. Rezerwat ten ma powierzchnię 64,86 ha. Ponadto ścisłą ochroną objęte są: Bagno Dębienko (21,23 ha); Suche Zbocza (3,54 ha); Pod Dziadem (13,70 ha); Czapliniec (4,01 ha); Sarnie Doły (2,84 ha); jeziora: Skrzynka (6,90 ha) i Grabina (8,49 ha). Do chronionych zasobów przyrodniczych zalicza się użytki ekologiczne: oczko wodne w Skrzynkach i Dębienku, źródła wodne w Żarnowcu.

Ochroną prawną objęte są parki pałacowe w: Będlewie (9,31 ha); Jeziorkach (12,65 ha); Modrzu (2,34 ha); Sapowicach (5,04 ha); Skrzynkach (1,40 ha); Stęszewie (0,74 ha); Strykowie (10,36 ha); Trzebawiu (1,74 ha); Wronczynie (2,25 ha).

Z powyższej charakterystyki środowiska przyrodniczego gminy Stęszew wynika, że jest ono wyjątkowo cenne, wyróżnia się wysoką bioróżnorodnością.

Obiekty dziedzictwa kulturowego

Stęszew prawa miejskie otrzymał z nadania Kazimierza Wielkiego w 1370 r. W mieście został zachowany owalny układ miasta średniowiecznego z czworobocznym rynkiem pośrodku, częściowo o zabudowie z około połowy XIX wieku. Przy rynku stoi podcieniowy dom szczytowy z drugiej połowy XVIII wieku, najstarszy budynek mieszkalny w Stęszewie. Obok jest Muzeum Regionalne ze zbiorami historycznymi i etnograficznymi. Przy ul. Kościelnej stoi kościół Świętej Trójcy z ok. 1468 roku, który był przebudowywany w latach: 1726, 1771 i 1937, w zrębie murów gotycki i później przekształcony na barokowy. Wyposażenie kościoła późnobarokowe. Przy ul. Kościańskiej znajduje się kościół NMP Niepokalanie Poczętej z neobarokowym ołtarzem i obrazem z ok. 1638 roku.

Obiekty zabytkowe są również we wsiach:

- Będlewo – neogotycka kaplica z ok. 1866 – 70 r. o schodkowych szczytach, neogotycki pałac Potockich z 1866 roku z sąsiadującymi zabudowaniami,
- Jezioraki – pałac z końca XIX wieku przebudowany w 1920 roku, neogotycki kościół poewangelicki św. Teresy (1896-1897), głaz pomnik ku czci więźniów obozu w Żabikowie
- Łódź – drewniany kościół Św. Jadwigi z połowy XVII wieku z neorenesansową murowaną kaplicą grobową z 1854 roku, wewnątrz barokowy obraz, obok kościoła drewniana dzwonnica,
- Modrze – neobarokowy kościół św. Idziego z 1936 roku z kaplicą Świętego Krzyża z 1784 roku, eklektyczny pałac z 1880 roku z parkiem krajobrazowym,
- Skrzynki – eklektyczny pałac z końca XIX wieku
- Słupia – kościół Wszystkich Świętych z 1849 roku, wewnątrz zabytkowe obrazy barokowe, chrzcielnica, obok kościoła grób 4 powstańców wielkopolskich i pomnik 70 ofiar z 1914 – 1920 roku,
- Strykowo – pałac z 1900 roku w formie neogotyckiego zamku, park krajobrazowy,
- Tomice – miejsce urodzin Tomickiego, sekretarza Zygmunta Starego, autora akt dyplomatycznych: „Acta Tomiciana”, późnogotycki kościół św. Barbary z 1463 roku z elementami barokowymi z 1770 roku z zabytkami sakralnymi,
- Trzebaw – dwór z drugiej połowy XIX wieku, folwark i park krajobrazowy.

Infrastruktura techniczna.

Drogi

Sieć drogowa ma 222,1 km długości. Przez gminę przechodzą dwie drogi krajowe nr 5 i nr 32 (30, 8 km). Na drodze nr 5 z Poznania do Wrocławia jest bardzo duży ruch kołowy. Konieczna jest modernizacja tej drogi polegająca na: przebudowaniu jej na drogę dwupasmową, wybudowaniu świateł na dwóch ważnych skrzyżowaniach (skrzyżowanie z drogą nr 32 oraz skrzyżowanie z drogą gminną Stęszew – Wypalanki), budowa ciągów pieszych wzdłuż drogi.

Droga krajowa nr 32 ze Stęszeza do Zielonej Góry także jest trasą bardzo intensywnego ruchu kołowego. Konieczne jest przede wszystkim wybudowanie tzw. obejścia, obwodnicy miejscowości Strykowo i przebudowa drogi na dwupasmową.

Drogi wojewódzkie na terenie gminy mają łączną długość 24,0 km. Są to drogi: nr 306 z Buku do Stęszeza, nr 431 na trasie Stęszew – Kórnik oraz droga nr 309 Granowo – Dymaczewo Nowe. Droga 306 wymaga kapitalnego remontu, na odcinku Buk – Dymaczewo Nowe potrzebna jest budowa ciągów pieszych i rowerowych od Tomiczek do granicy z Mosiną tj. do Dymaczewa Nowego. Wzdłuż drogi 431 także konieczna jest budowa ciągów pieszo – rowerowych na odcinkach Modrze – Wronczyn oraz Wronczyn – Będlewo.

Przez gminę przechodzi 20 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 58,3 km. Są to drogi: 32 202 Dopiewo – Stęszew, 32 212 Szreniawa – Rybojedzko, 32 213 Dopiewo – Skrzynki, 32 643 Dopiewo – Rosnówko, 32 644 Trzebaw – Stęszew, 32 650 Strykowo – Rybojedzko, 32 651 Strykowo – Modrze, 32 652 Modrze – Piotrowo, 32 653 Piotrowo – Drożdżyce, 32 654 Modrze – Maksymilianowo, 32 655 Tomice – Piekary, 32 656 Skrzynki – Bielawy, 32 730 Granowo – Piekary, 32 731 Kubaczyn – Piekary, 32 733 Buk – Piekary, 32 735 Skrzynki – Buk, 32 202 Dopiewo – Stęszew, 32 644 Trzebaw – Stęszew, ul. Poznańska i ul. Kościańska w Stęszewie.

Wszystkie drogi powiatowe wymagają remontów. Ze względu na duży ruch i usytuowanie na terenie dużej ilości działek rekreacyjnych droga nr 32 650 Strykowo – Rybojedzko wymaga przebudowy.

Drogi gminne i lokalne mają łączną długość 109 km, w tym 29 km o nawierzchni twardej, 24 km o nawierzchni ulepszonej, a pozostałe drogi są nieutwardzone. Wszystkie drogi gminne i lokalne wymagają remontów i przebudowy. Z dróg gminnych w najgorszym stanie technicznym są drogi: Wielkawieś – Mirosławki, w miejscowości Wielkawieś (750 m), Stęszew – Modrze w miejscowości Twardowo (1 115 m).

Budynki mieszkalne i mieszkania

W gminie jest 2 528 budynków mieszkalnych z 3 537 mieszkaniami. Większość budynków mieszkalnych (91,65 %) stanowi własność prywatną (patrz tabela nr 7). Wyposażenie budynków mieszkalnych w urządzenia infrastruktury technicznej odzwierciedla stan publicznej infrastruktury technicznej w gminie. Prawie wszystkie budynki mieszkalne (98,2 %) są wyposażone w wodę, w tym 90,7 % w wodę z publicznej sieci wodociągowej. Tylko 25,8 % budynków mieszkalnych jest podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej. Z ponad połowy budynków ścieki odprowadzane są do lokalnych urządzeń. Bez kanalizacji jest 5,6 % tych budynków.

Stan wyposażenia budynków w instalacje przedstawia tabela nr 8

Tabela nr 7.

Budynki mieszkalne według rodzaju ich własności w gminie Stęszew

Wyszczególnienie	Ogółem w gminie	Miasto Stęszew	Wsie
Budynki mieszkalne	2 528	988	1 540
Mieszkania	3 557	1 388	2 169
Budynki stanowiące własność:			
osób fizycznych	2 317	937	1 380
spółdzielni mieszkaniowych	2	2	-
gminy	34	14	20
skarbu państwa	14	4	10
pozostałych podmiotów	9	2	7
zakładów pracy	17	6	11
wspólna własność	135	23	

Źródło: „Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina miejsko – wiejska Stęszew”, US Poznań 2003.

**Budynki mieszkalne według wyposażenia w instalacje
w gminie Stęszew w 2002 r.**

Instalacje w budynkach	Ogółem w gminie		Miasto Stęszew		Wsie	
	budynki szt.	% ogółu budynków	budynki szt.	% ogółu budynków	budynki szt.	% ogółu budynków
Wodociąg	2 483	98,2	981	99,3	1 502	97,5
w tym:						
- z sieci	2 294	90,7	923	93,4	1 371	89,0
- lokalny	189	7,5	58	5,9	131	8,5
Brak wodociągu	45	1,8	7	0,7	38	2,5
Kanalizacja	2 385	94,3	975	98,7	1 410	91,6
w tym z odprowadzeniem do:						
- sieci	652	25,8	543	55,0	109	7,1
- lokalnych urządzeń	1 733	68,6	432	43,7	1 301	84,5
Brak kanalizacji	98	3,9	13	1,3	130	8,4
Gaz z sieci	1 470	58,1	733	74,2	737	47,9
Brak sieci gazowej	1 058	41,9	255	25,8	803	52,1
Centralne ogrzewanie	1 999	79,1	879	89,0	1 130	73,4
w tym:						
- z sieci	16	0,6	6	0,6	10	0,6
- lokalne	1 983	78,4	873	88,4	1 110	72,1
Brak centralnego ogrzewania	529	20,9	109	11,0	420	27,3

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych gmina miejsko – wiejska Stęszew, US Poznań 2003.

Sieć wodociągowa.

Sieć wodociągowa rozdzielcza (bez przyłączy) ma długość 124,8 km, w tym 7,9 km na terenie miasta. Jest 3 028 przyłączy sieci wodociągowej do budynków, w tym 1 043 w Stęszewie. Jak podano w tabeli nr 8, 98,2 % budynków mieszkalnych jest podłączonych do sieci wodociągowej, łącznie w gminie z wody z wodociągów korzysta 98,8 % ludności.

W ostatnich latach zmodernizowano i rozbudowano hydrofornie, co znacznie poprawiło jakość pozyskiwanej wody. Część sieci wodociągowej jest niebezpieczna dla zdrowia, gdyż znaczna część rur przesyłowych zbudowana jest z materiałów zawierających azbest. Łączna długość rur przesyłowych zawierających azbest wynosi 6 100 m, z azbestu jest również 217 przyłączy o długości 3 670 m.

Kanalizacja sanitarna

Sieć kanalizacji sanitarnej ma długość 26,9 km, w tym 17,1 km w mieście. Przyłącza do budynków mają 11,2 km długości (9,2 km w mieście). Jest ich 947, w tym 777 w mieście. W 2003 roku do sieci sanitarnej odprowadzono 77,8 dam³ ścieków (w mieście 70,2 dam³).

W sieć kanalizacji sanitarnej uzbrojone są: część miasta Stęszew, część Dębienka, Kręplewo, Strykowo. W pozostałych miejscowościach ścieki odprowadzane są do lokalnych, bezodpływowych zbiorników. Ścieki te dowożone są głównie do oczyszczalni ścieków w Stęszewie.

Działają również przydomowe oczyszczalnie ścieków w miejscowościach: Mirosławki, Tomice i na folwarku w Dębnie

Miasto Stęszew i miejscowości Dębno, Dębienko, Łódź, Witobel, Trzebaw, Zamysłowo leżą w strefie chronionej lub na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego. Sąsiadują z terenami ścisłej lub częściowej ochrony Parku. Przemieszczanie nieczystości z nieszczelnych zbiorników zagraża jakości wody i ma negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze WPN.

Przenikanie nieczystości z nieszczelnych zbiorników do wód gruntowych z gospodarstw domowych na terenie gminy zagraża jakości wody pitnej pozyskiwanej dla miasta Poznania.

Oczyszczalnia ścieków

Ścieki oczyszczane są w gminnej oczyszczalni ścieków w Stęszewie oraz w Strykowie.

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy nie wytwarza się odpadów przemysłowych. Odpady komunalne składowane są na gminnym wysypisku odpadów w Srocku Małym, którego powierzchnia wynosi 2 ha i pojemność 210 tys. m³. Na terenie gminy zorganizowano system segregacji, gromadzenia i wywozu odpadów z gospodarstw domowych, podmiotów gospodarczych i obiektów użyteczności publicznej. Bezpłatnie i bezpośrednio z domostw mieszkalnych odbywa się odbiór posegregowanych odpadów. Obecnie opracowywany jest gminny plan gospodarki odpadami.

Baza turystyczna

Na terenie gminy funkcjonuje 9 obiektów noclegowych dysponujących łącznie 883 miejscami noclegowymi. Duże obiekty hotelowe to:

Motel AB w Stęszewie	78 miejsc noclegowych,
Motel 2000 w Stęszewie	64 miejsca noclegowe,
Ośrodek Wypoczynkowy Albatros w Stęszewie	120 miejsc noclegowych sezonowych,
Ośrodek Konferencyjny PAN w Będziewie	70 miejsc noclegowych,
Ośrodek Szkoleniowo – Wypoczynkowy Drogowiec w Skrzynkach	40 miejsc noclegowych,
Hotel Delicjusz w Rosnówsku	160 miejsc noclegowych,
Hotel Lake w Łodzi	100 miejsc noclegowych.

Gospodarka

Na terenie gminy jest 1 126 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Są to głównie podmioty sektora prywatnego – 1100 podmiotów, w tym 609 ma siedzibę w mieście Stęszew.

Według kryterium formy prawnej podział podmiotów gospodarki przedstawia się następująco:

- przedsiębiorstwa państwowe 1 podmiot,
- spółki handlowe sektora publicznego 2 podmioty,
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą 904 podmioty,
- spółki handlowe prywatne 69 podmiotów,
- spółdzielnie 8 podmiotów.

W ostatnich latach obserwuje się znaczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych (w 1995 r. 519 podmiotów gospodarczych, a w 2002 1126 podmiotów gospodarczych), zwłaszcza na obszarach wiejskich gminy.

Tabela nr 9.

Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Stęszew zarejestrowanych w REGON.

Rok	Ogółem w gminie	Miasto Stęszew		Tereny wiejskie	
	szt.	szt.	% ogółu	szt.	% ogółu
1995	519	314	60,50	205	39,50
1996	816	462	56,62	354	43,38
1997	886	499	56,32	387	43,68
1998	968	539	55,68	429	44,32
1999	1026	580	56,53	446	43,47
2000	1088	616	56,62	472	43,38
2001	1078	611	56,68	467	43,32
2002	1126	625	55,51	501	44,49

Źródło: Bank Danych Regionalnych, US Warszawa.

Podstawowymi działami gospodarki w gminie Stęszew są rolnictwo i przetwórstwo rolno – spożywcze. Kolejnym, działem gospodarki jest produkcja przemysłowa w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Branża, z której znany jest Stęszew, to produkcja okryć technicznych, np. plandek samochodowych i namiotów.

Ze względu na korzystną lokalizację gminy rozwijają się tutaj usługi rynkowe: usługi hotelarskie, naprawa pojazdów, wulkanizatorstwo itp. Są tutaj ośrodki szkoleniowo – wypoczynkowe w Dymaczewie, Stęszewie i Skrzynkach.

Na terenie gminy funkcjonują jednostki gospodarcze, które są oddziałami firm, mających siedzibę w innych gminach, głównie w Poznaniu. Są to na przykład: Rozdzielnia Gazu – Wielkopolski Zakład Gazownictwa, Herbapol, PKP – Zakład Infrastruktury Kolejowej, Energetyka Poznańska S.A.

Obsługę finansową firm i ludności prowadzą 3 banki: BZ - WBK o/Stęszew, Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Stęszewie, PKO BP S.A.

Tabela nr 10.

Największe podmioty gospodarcze w mieście i gminie Stęszew.

Nazwa zakładu	Przedmiot działalności	Liczba pracowników
Nova E Sp. z o.o. w Stęszewie	meblarstwo	200
Cykowiak Jerzy i Stefan JESTIC	przetwórstwo i przemiał tworzyw sztucznych	163
Borowiak Tomasz i Katarzyna FOLIAREX	produkcja i handel folią, usługi budowlane, handel artykułami gospodarczymi	137
Keller Andrzej KELLBUD	usługi budowlane	105
Piechocki Jerzy AGNI – LAND	przetwórstwo owocowo – warzywne	100
Bródka Benedykt i Rafał POL – PLAN	produkcja i naprawa plandek, wykonywanie reklam	82
Mruk Tomasz i Danuta PLANDEX	zgrzewanie okryć technicznych, handel plandekami	80
Murkowski Janusz i Małgorzata INTER – GUMI	montaż opon samochodowych, naprawy samochodów	60
Szkiełka Zbigniew i Jacek BRAMGAR	ślusarstwo, produkcja bram garażowych	50
Zieliński Ryszard ELMARK	produkcja i naprawa plandek, namiotów	40
Krzyżagórski Marian MARKGUM	wulkanizatorstwo, usługi kserograficzne	40
Lewandowicz Tomasz i Adela	stolarstwo	30

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego Gminy Stęszew.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. produkcja rolna prowadzona jest na obszarze 11 111 ha użytków rolnych. Struktura użytków rolnych przedstawia się następująco (dane wg spisu rolnego):

- grunty orne	10 499	ha,
- sady	37	ha,
- łąki	548	ha,
- pastwiska	27	ha.

W gminie jest 898 gospodarstw rolnych, w tym 891 indywidualne gospodarstwa rolne. Struktura agrarna jest następująca:

– gospodarstwa do 1 ha	334	1,0 %	powierzchni użytków rolnych,
– gospodarstwa od 1 do 5 ha	192	3,8 %	powierzchni użytków rolnych,
– gospodarstwa od 5 do 10 ha	87	5,7 %	powierzchni użytków rolnych,
– gospodarstwa od 10 do 15 ha	122	13,8 %	powierzchni użytków rolnych,
– gospodarstwa powyżej 15 ha	163	75,7 %	powierzchni użytków rolnych,

Zdecydowana większość gospodarstw rolnych (89 %) prowadzi działalność rolniczą. Gospodarstwa nie prowadzące produkcji rolniczej zajmują tylko 227 ha użytków rolnych (2 % ogółu powierzchni użytków rolnych). Produkcja rolnicza ma charakter intensywny, gospodarstwa rolne osiągają wysoką wydajność.

Głównymi kierunkami produkcji rolniczej są: uprawa zbóż, produkcja żywca wieprzowego, produkcja mleka oraz drobiarstwo.

Powierzchnię i strukturę zasiewów głównych ziemiopłodów przedstawia tabela nr 11, a stan pogłowia zwierząt tabela nr 12.

Powierzchnia, zasiewów głównych ziemiopłodów w gminie Stęszew w 2002 r.

Uprawy	Powierzchnia	
	ha	%
Razem	10 208,6	100,00
Zboża ogółem	8 046,8	78,82
Strączkowe jadalne	0,2	0,00
Ziemniaki	229,2	2,25
Przemysłowe, w tym:	1 444,0	14,14
buraki cukrowe	872,4	8,55
rzepak i rzepik	568,1	5,56
inne przemysłowe	3,5	0,03
Pastewne	389,7	3,82
Pozostałe	98,8	0,97
w tym warzywa	42,2	0,41

według siedziby gospodarstwa

Źródło: Powszechny Spis Rolny Gmina Stęszew, US Poznań.

Zwierzęta gospodarskie w gminie Stęszew w 2002 r.

Wyszczególnienie	Pogłowie zwierząt	
	ogółem szt.	miasto szt.
Bydło ogółem	3 741	27
w tym krowy	1 302	13
Trzoda chlewna ogółem	24 965	483
w tym: lochy	2 124	34
Owce ogółem	18	-
w tym: maciorki 1-roczone i starsze	4	-
Kozy	198	-
w tym: 3-letnie i starsze	176	-
Konie	35	-
Króliki	196	20
Pozostałe futerkowe (samice)	433	113
Pnie pszczele	215	5
Drób ogółem	1 287 360	26 184
w tym: kury	1 230 940	26 094
Obsada zwierząt gospodarskich sztuk dużych na 100 ha	61	32

według siedziby użytkownika

Źródło: Powszechny Spis Rolny – Gmina Stęszew, US Poznań

Sytuacja społeczna

Charakterystykę sytuacji społecznej w gminie opracowano głównie na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2002 roku, gdyż dane te najdokładniej przedstawiają tę sytuację.

Wśród 13 527 osób objętych spisem powszechnym 9 324 osoby (68,9 %) utrzymywało się z pracy, 4 203 osoby (31,3 %) ze źródeł niezarobkowych. Własne źródło utrzymania posiadało 8 190 osób (60,5 %). Z pracy w swoim gospodarstwie rolnym utrzymywało się 1 136 osób, tj. 8,4 % ogółu ludności.

Źródła utrzymania ludności w gminie przedstawia tabela nr 13.

Tabela nr 13.

Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 r.

Źródło utrzymania	Miasto i gmina		Miasto		Wieś	
	osób	%	osób	%	osób	%
Praca	9 324	68,93	3 674	71,24	5 650	67,50
w tym: najemna	6 755	49,94	2 795	54,20	3 960	47,31
na własny rachunek	2 569	18,99	879	17,04	1 690	20,19
Pozostałe źródła	4 203	31,07	1 483	28,76	2 720	32,50
w tym: emerytury	1 548	11,44	573	11,11	975	11,65
renty	2 085	15,41	746	14,47	1 339	16,00
Razem ludność	13 527	100,00	5 157	100,00	8 370	100,00

Źródło: „Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina miejsko – wiejska Stęszew”, US Poznań 2003.

Podczas spisu w gminie było 5 179 pracujących, tj. 38,3 % ogółu ludności. Podział pracujących wg statusu zatrudnienia przedstawia tabela nr 14.

**Pracujący według statusu zatrudnienia
w mieście i gminie Stęszew w 2002 r.**

Wyszczególnienie	Liczba osób	% ogółu zatrudnionych
Pracujący ogółem	5 179	100,00
Pracownicy najemni	3 764	72,68
Pracodawcy	284	5,48
Pracujący na własny rachunek	832	16,06
Pomagający członkowie rodzin	297	5,73
O nieustalonym statusie zatrudnienia	2	0,04

Źródło: „Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina miejsko – wiejska Stęszew”, US Poznań 2003.

Pracujący (bez rolników indywidualnych, duchownych i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą z liczbą zatrudnionych poniżej 10 osób) liczą 2 256 osób, w tym w mieście 1 772 osoby.

Struktura zatrudnienia wyżej wymienionych pracujących w podziale na sektory gospodarki przedstawia się następująco:

– sektor rolniczy	178 osób	6,5 % ogółu pracujących,
– sektor przemysłowy	1 699 osoby	61,6 % ogółu pracujących,
– sektor usług rynkowych	585 osób	21,2 % ogółu pracujących,
– sektor usług nierynkowych	294 osoby	10,7 % ogółu pracujących.

W czasie spisu powszechnego było 931 bezrobotnych, a stopa bezrobocia wyniosła 15,2 %. Według danych na 31 maja 2004 roku w gminie jest 609 bezrobotnych, w tym 364 kobiety, tj. 59,8 % ogółu bezrobotnych. W ostatnich pięciu latach znacznie wzrosła liczba osób bezrobotnych. Wśród tych bezrobotnych jest 31 absolwentów, 13 niepełnosprawnych. Kształtowanie się bezrobocia w ostatnich latach ilustruje tabela nr 15.

Tabela nr 15.

Bezrobotni w gminie Stęszew

Stan na dzień	ogółem bezrobotni (osób)	Kobiety		Absolwenci		Niepełno- sprawni		Pobierający zasiłki	
		osób	%	osób	%	osób	%	osób	%
styczeń 2000	193	142	73,58	25	12,95	4	2,07	67	34,72
styczeń 2001	310	191	61,61	34	10,97	4	1,29	80	25,81
styczeń 2002	526	271	51,52	67	12,74	10	1,90	125	23,76
styczeń 2003	640	355	55,47	61	9,53	4	0,63	110	17,19
maj 2004	609	364	59,77	31	5,09	13	2,13	90	14,78

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu.

Problemem w gminie jest stosunkowo niskie wykształcenie ludności. Ludność z wykształceniem wyższym stanowi 4,4 % ludności w wieku 13 lat i więcej, w województwie wielkopolskim wskaźnik ten wynosi 9,3 % (tabela nr 16).

Tabela nr 16.

**Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia
w mieście i gminie Stęszew w 2002 r.**

Wyszczególnienie	Stan ludności osób	udział w % ogółu ludności
Ludność ogółem	11 169	100,00
Z wykształceniem:		
wyższym	489	4,4
policealnym i średnim zawodowym	1 942	17,4
średnim ogólnokształcącym	600	5,4
zasadniczym zawodowym	4 159	37,2
podstawowym	3 675	32,9
podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia	304	2,7

Źródło: „Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego”, US w Poznaniu 2003

Dane zawarte w tabeli nr 16 wyraźnie wskazują na zależność pomiędzy poziomem wykształcenia a poziomem bezrobocia w gminie.

Bezrobotni w gminie Stęszew według poziomu wykształcenia w 2002 r

Wyszczególnienie	Stan ludności osób	udział w % ogółu ludności
Bezrobotni ogółem	607	100,00
Z wykształceniem:		
wyższym	10	1,65
policealnym i średnim zawodowym	123	20,26
średnim ogólnokształcącym	27	4,45
zasadniczym zawodowym	219	36,08
gimnazjalnym i niższym	228	37,56

Źródło: Dane US w Poznaniu.

Problemem społecznym jest alkoholizm. W Stęszewie przy Ośrodku Pomocy Społecznej działa Punkt Konsultacyjny dla osób z rodzin z problemami alkoholowymi. W ramach tego punktu udzielane jest poradnictwo.

Prawie 15 % ludności to osoby niepełnosprawne: 979 mężczyzn i 1091 kobiet. Coraz więcej uwag zwraca się na problemy osób niepełnosprawnych, a zwłaszcza na potrzebę integracji niepełnosprawnych z otaczającym środowiskiem i eliminowaniu ograniczeń w rozwoju dzieci niepełnosprawnych. Istotną rolę odgrywa Szkoła Specjalna w Stęszewie.

W gminie są 3 963 gospodarstwa domowe, w tym 1 017 gospodarstw domowych (26,7 %) bez osób pracujących. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wynosi 3,4 osoby.

Finanse gminy.

Główną część finansów publicznych w gminie stanowi budżet gminy. Wielkość środków budżetowych, jakimi dysponuje samorząd gminy jest podstawowym czynnikiem określającym możliwości rozbudowy infrastruktury technicznej i zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców gminy.

W 2002 roku budżet Gminy Stęszew przedstawiał się następująco:

- dochody budżetowe gminy ogółem 18 764,8 tys. zł,
- wydatki budżetowe gminy ogółem 18 629,9 tys. zł.

Źródła dochodów budżetu Gminy Stęszew przedstawia tabela nr 18.

Tabela nr 18.

Dochody budżetowe Gminy Stęszew w 2002 r.

Rodzaje dochodów	Wartość w tys. zł.	w %
Ogółem	18764,8	100,00%
Dochody własne	9552,5	50,91%
Dotacje celowe z budżetu państwa	1171,3	6,24%
Pozostałe dotacje	249,2	1,33%
Subwencje ogólne	7612,7	40,57%
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł	179,1	0,95%

Źródło: „Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego” – US w Poznaniu 2003

Głównym źródłem dochodów gminy były dochody własne (50,91% ogółu dochodów gminy) oraz subwencje ogólne, które stanowiły 40,57 % ogółu dochodów gminy.

W 2002 roku dochody budżetowe gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 1 387,31 zł. W tym samym czasie wskaźnik ten wynosił w województwie wielkopolskim 1 356 zł. Powyższe dane wskazują, że zasoby finansowe Urzędu Miejskiego kształtują się w granicach średnich dochodów w województwie wielkopolskim.

Rozdysponowanie dochodów budżetu gminy przedstawia tabela nr 19.

Wydatki budżetowe Gminy Stęszew w 2002 r.

Wyszczególnienie	Wartość w tys. zł.	w %
Ogółem	18 629,9	100,00
Dotacje ogółem	969,1	5,20
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	1 601,9	8,60
Wydatki bieżące	12 370,6	66,40
Wynagrodzenia	5 711,0	30,66
Składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy	1 176,5	6,32
Zakup materiałów i usług	5 092,5	27,34
Wydatki inwestycyjne	3 418,2	18,35

Źródło: „Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego”,
US w Poznaniu 2003

Wydatki budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły:
w gminie 1 377,34 zł, w województwie wielkopolskim 1 392,0 zł.